

6

משרד הפנים
מחוז מרכז
27. 10. 2013
נתקבל
תיק מס'

תוכנית מס' נת/750/20

פארק "חורשת הסרג'נטים"

נספח נהלי תחזוקה

מ.פ. 305482
24.12.13

04.03.2012

נבדק וניתן להפקיד לאשר
חלקת הוועדה המחוזית/משנה מיום 9.12.12
אדריכלות/מחוז מרכז
מתכנת מחוז מרכז
16/12/13

יוזמי התכנית : עיריית נתניה

מתכנן : דורון אהלי אדריכלים ומתכנני ערים

יעוץ נופי : אדריכל עמרם שילינג
ד"ר רון פרומקין

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965
משרד הפנים - מחוז המרכז
הוועדה המחוזית החליטה בעם:
9.12.12 (נת/750/20)
לאשר את התכנית

חוק התכנון והבניה תשכ"ה - 1965
הוועדה המחוזית/משנה לתכנון ולבניה נתניה
אשר
מיום 18/12/09
בישיבה מס' 10
הנהלת הוועדה
רייזברג

התכנית לא נקבעה טעונה אישור השר
 התכנית נקבעה טעונה אישור השר
29.12.2013
יו"ר הוועדה המחוזית
תאריך

ניהול שוטף של החורשה וכללי התנהגות

א. תאורה

- התאורה בתוך החורשה תוגבל לדרכים הסלולות ולאזורים עם מתקני משחקים קולטי קהל; יש להשתמש באלמנטים של תאורה נמוכה המכוונים כלפי מטה

ב. טיפול בשרפות

- בשל סכנת שרפה, יש לאסור הדלקת מדורות ומנגלים בתחומי החורשה.
- בקרבת מתקני המשחקים ובכניסות הראשיות לחורשה ימוקמו, במידת האפשר, אמצעים לכיבוי שרפות (ברזי כיבוי אש בהיקף החורשה, חול, מטפי כיבוי וכו').
- יש לתאם עם מכבי האש את דרכי הגישה לחורשה ובתוכה על מנת לאפשר תגובה מהירה למקרה שרפה. מכבי האש יקבלו מפתח לשערי הכניסה לחורשה ומעת לעת יבוצעו תרגילים יזומים משותפים לעירייה ולמכבי האש כדי למנוע תקלות בזמן אמת. כל שינוי באופן נעילת שערי הכניסה לחורשה יתואם עם מכבי האש.
- יש לתאם עם מכבי האש את נוהל העבודה לכיבוי אש ביער תוך הקפדה על נסיעה על דרכים קיימות במידת האפשר, הימנעות משימוש בחומרים כימיים ובמים עם ריכוז מלחים או כימיקלים בעת הכיבוי או בעת סילוק מפגעים שעשויים לעודד התפשטות אש.

ג. טיפול בפסולת

- מוצע לפזר מספר מצומצם בלבד של מתקני אשפה עמידים רק במקדים הקולטים קהל רב כדוגמת מתקני המשחקים, שולחנות הפיקניק וספסלי הישיבה.

ד. כללי התנהגות

כללי התנהגות לציבור המבקרים בחורשה יוצגו על גבי שילוט מתאים:

- אין לקטוף מהצומח המצוי בחורשה.
- אין לערוך פיקניקים בשטח החורשה, למעט באתרים המיועדים לכך כמפורט בשילוט.
- יש לשמור על הניקיון. יש להשליך פסולת במקומות המיועדים לכך.
- הכניסה לשטח החורשה ברכב מנועי אסורה בהחלט.
- רכיבה על אופניים בשטח החורשה מותרת על דרכים מוסדרות בלבד.
- הבערת אש (לרבות מנגלים) בשטח החורשה אסורה בהחלט.
- בעלי כלבים מתבקשים לשים מחסום פה לכלבם ולאסוף את גלליו.
- אין להכניס לשטח החורשה סוסים או חמורים.
- לדיווח על מדורות ומפגעים נא לפנות למוקד העירוני בטלפון 106.

o לדיווח על שרפה נא לפנות למכבי אש בטלפון 102.

ה. תחזוקה

כל עבודות התחזוקה והפיתוח בחורשה, לרבות דילול, עבודות עפר וכו' ייעשו בתיאום עם אקולוג המכיר את תפוצת הצמחים הרגישים לפיתוח ברחבי החורשה, ועם נציגי קק"ל ורשות הטבע והגנים, ויבוצעו בפיקוחם ו/או בהנחייתם למניעת פגיעה בצמחי בר מוגנים, במינים נדירים ובאילנות מוגנים. כריתת עצים, במידת הצורך, תיעשה על ידי הקרן הקיימת לישראל או בתיאום עם היערן מטעמה, ובהתאם לצו היערות למניעת פגיעה באילנות מוגנים. יש לתאם עם קק"ל את האמצעים לביצוע כריתה ודילול באופן שיאפשר חדירת אור לריכוזי הפריחה.

עבודות כיסוח עשבוניים, דילול עצים ופינוי גזם יבוצעו רק לאחר תום עונת הפריחה והפצת הזרעים, מאמצע יוני עד סוף אוגוסט. ככלל, יש להימנע מירידה של כלי רכב מהדרכים הראשיות לצורך ביצוע עבודות תחזוקה, ולנקוט בשיטות עבודה ידניות. למניעת פגיעה בפני הקרקע ובצומח הטבעי, פינוי גזם ייעשה באופן ידני מלב השטח אל הדרך הראשית הסמוכה.

במידה שיהיה צורך חיוני לרדת מדרך ראשית לתוך שטח החורשה (פינוי מפגע, כיבוי שרפה וכו'), ייעשה הדבר רק עם רכב בעל גלגלים, זאת לצמצום מרבי של פגיעה בקרום הקרקע. לא ייעשה כל שימוש בחומרי דישון והדברה ברחבי החורשה, למעט אם יעלה הצורך בהדברה כימית של עצים פולשים.

1. ניטור ושמירת טבע

תכניות הפיתוח והטיפול של החורשה ילוו בתכנית רב-שנתית לניטור ערכי הטבע בחורשה. תכנית זו תוכן על ידי אקולוג מלווה, בשיתוף עם מערכת החינוך ו/או תושבים שיאמצו את החורשה ויסייעו לטיפוחה ולשימור ערכיה.

מוצע לעודד רביית בעלי-כנף בחורשה על ידי הוספת תיבות קינון לציפורי שיר, לעופות דורסים ולעטלפים. מעקב אחריהם יכול להיות בעל ערך לימודי גבוה.

במסגרת הניטור ייבחנו מגמות רב-שנתיות ביחס לשינויים בבתי הגידול ולתפוצה ולשפעה של מינים נבחרים, בתוכם מינים מוגנים ונדירים (בדגש על המינים הנמצאים בסכנת הכחדה המוגדרים כמינים אדומים), מיני צמחים פולשים וצמחים של בית הגידול הלח. בהתאם לממצאי הניטור יוצעו פעולות ממשק שתכליתן שמירה על המינים המייחדים והמאפיינים את החורשה.

2. טיפול במינים מוגנים ונדירים

בסקר השדה אותרו עשרות עצי אלון התבור בני גילים שונים כשהם פזורים ברחבי החורשה, ככל הנראה בזכות הפצת בלוטים על ידי בעלי חיים, שהגיעו מחלקת האלונים הנטועה. חלק מהפרטים קטנים למדי וקיים חשש כי ייפגעו בשוגג. בשל חשיבותם האקולוגית והנופית, מן הראוי לחזק את השמירה עליהם. לפיכך, מוצע כי העצים

הקטנים, שגובהם נמוך מ-1.5 מ', ייתמכו על ידי קקייל בשרוול מתכלה לעידוד צמיחתם לגובה ולצורך הבלטתם, למניעת פגיעה אקראית העשויה להתרחש בעת ביצוע עבודות דילול וגזיזום עצים.

מעט לעת יבוצע איסוף של זרעים של מיני צמחים נדירים, שיתבצע בהתאם להנחיות בנק הגנים. הזרעים יועברו לבנק הגנים, שם יטופלו ויישמרו לצורך ריבויים והשבתם לטבע לבתי גידול דומים, או אף לחורשה עצמה, במידה שמין כלשהו ייחד ממנה. האיסוף יתבצע על ידי אקולוג או בהנחייתו, ובאופן שלא יסכן את המשך קיומה של האוכלוסייה המקומית.

כמו כן, מומלץ לפזר זרעים של מינים נדירים שייאספו בחורשה לאתרים נוספים בתוכה, באופן מבוקר, תוך סימון תא השטח אליו הועברו הזרעים, זאת במטרה לפזר את הסיכון להיעלמותם של מינים נדירים מהחורשה בשל קטסטרופה נקודתית (שרפה, רמיסה, קטיף, שינוי כלשהו בבית הגידול וכו').

ח. בית הגידול הלח

בדרום החורשה, ממערב לשער הכניסה המרכזי, נמצא שקע לח, שבעבר הוצף מעט לעת בתקופת החורף, ובו התקיימו צמחים ובעלי-חיים המאפיינים בתי גידול לחים. יש לטפל במערכת הניקוז על מנת להוביל את מי הגשם לאזור השקע הלח.

במסגרת פעולות הניטור יש צורך לעקוב אחר השינויים במצב השקע הלח, ובמידה שמצבו יתדרדר, על העירייה לפעול להסדרת מערכת הניקוז באופן שיתאפשר שימור בית גידול ייחודי זה, התורם רבות למגוון הביולוגי של החורשה ומוסיף עניין לציבור.

ט. טיפול במינים פולשים

בתוך החורשה פזורים מיני צמחים גרים או פולשים כטיונית חולות, שיטה כחלחלה, חמצץ נטוי, אגבה, לנטנה ססגונית ורב-מוץ מחוספס. החמצץ הנטוי מכסה שטחים גדולים למדי בסוף החורף ובאביב ובכך מדכא מינים אחרים שעשויים לגדול באותם שטחים מוצלים ומוצללים למחצה. הטיונית נחשבת למין פולש העשוי להשתלט אף הוא על שטחים נרחבים. בינתיים, אין היא נפוצה בכמות גדולה. עם זאת, דווקא בשלב זה של התבססות ראשונית מן הראוי לבצע פעולת ביעור יסודית, כל עוד צמח זה לא הספיק להתרבות יתר על המידה.

תנועת כלי רכב כבדים מחוץ לדרכים המיועדות לכך, כמו גם עבודות עפר, גורמות להפרה של פני השטח. ההפרה יוצרת תנאים מועדפים להתנחלות ולהתרבות של מינים פולשים מתוך מאגר הזרעים המצוי בשטח.

במסגרת ניהול השטח, יש אפוא צורך לנקוט בפעולה משולבת: מצד אחד, יש לאסור על תנועת כלי רכב מחוץ לדרכים הראשיות, ולהימנע מביצוע של עבודות עפר, לרבות חפירה לצורך הנחת תשתיות, מעבר לרצועת הדרך; מצד שני, יש לבצע פעולות שוטפות לחיסול מינים פולשים עד להיעלמותם במידת האפשר.

בחורף 2009/2010 ובאביב 2010, לאחר סיום עבודות עפר, יש לטפל במינים פולשים או במינים של צדי דרכים ובתי גידול מופרעים על ידי ניכושם או עקירתם באופן ידני מצדי הדרכים. אין להשתמש בחומרי הדברה כימיים, למעט בעת טיפול כימי ממוקד במיני עצים פולשים.

יש להקפיד על ביצוע פעולות אלה מוקדם ככל האפשר ובכל שטח החורשה, לפני עונת הפריחה או בתחילתה, זאת על מנת למנוע או לצמצם את הפצת הזרעים על ידי הצמחים הפולשים.

במידה שהצמחים כבר נושאים זרעים, יש לעקור אותם בזהירות מרבית לצמצום פיזור הזרעים בשטח (פרט בודד של טיונית מייצר עשרות אלפי זרעים בשנה!), ולאסוף את הצמחים לתוך שקים גדולים למניעת המשך הפצת הזרעים בעת פינוים מהשטח.

בשלב ראשון יש להתמקד במינים האגרסיביים ביותר מבחינת פוטנציאל ההתרבות: טיונית חולות, כנפון זהוב ושיטה כחלחלה. בהמשך, יש לטפל גם במינים פולשים אחרים (לנטנה, חמצץ וכ"ו). שימוש בחומרים כימיים להדברת צמחים פולשים ייעשה באופן מבוקר, רק כאשר שיטות אחרות אינן יעילות. כך למשל, כריתת עצי שיטה כחלחלה אינה מונעת את התחדשות הצמח ממערכת השורשים הנותרת בקרקע, ולפיכך רצוי להדבירה ע"י הזרקת ראונד-אפ לבסיס גזע העץ בהתאם לשיטות מקובלות. השקעת מאמץ מרוכז מוקדם ככל האפשר תחסוך בסופו של דבר מאמץ רב ומתמשך במשך שנים.

יש לחזור על פעולות אלה מדי חודשיים-שלושה עד לסילוק המינים הפולשים משטח החורשה.

מומלץ כי פעולות אלה יבוצעו על ידי מחלקת הגינון של העירייה בשיתוף עם מערכת החינוך, תנועות נוער ותושבים כחלק ממאמץ הסברתי כולל.

י. שלטי הסבר

על מנת לקרב את הציבור לחורשה ולסייע בשמירת ערכי הטבע שבתוכה, יש צורך להכין שילוט אטרקטיבי.

רקע כללי על החורשה – ההיסטוריה של החורשה.

- **פרחי בר מוגנים**
- **צמחים נדירים**
- **עצים ויעור**
- **עץ השיזף ("עץ המשאלות")**
- **עופות**
- **מפת האטרקציות**
- **מפת מסלולי כושר גופני**

יא. דפי מידע למבקר

תוכן חוברת הסבר על החורשה וערכיה, מלווה בתמונות של המינים החשובים לשימור עם מיפוי של תפוצתם ומידע רלוונטי על כל אחד מהם. בחוברת יסומנו מסלולים מומלצים לסיורים בוטניים בעונות השונות, שילוו בשלטי הסבר בשטח החורשה. מומלץ להפיק זאת בשיתוף עם מערכת החינוך.